

ELY-keskuksen selvityspyyntö Hourunkosken kalatien kunnosta / tilannekatsaus syksy 2025

Teknltk 29.04.2025 § 30

Pyhäjoen pohjoishaaran Hourunkoskessa on 1990 luvun alkupuolella toteutettu kalatiet ja pohjakynnys Pohjois-Suomen vesioikeuden luvalla (27.10.1993 Nro 49/93/2).

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus vesilain valvontaviranomaisena toi esille Pyhäjoella 29.1.2025 pidetyssä Hourunkosken kalakulun järjestämisestä koskevassa keskustelutilaisuudessa, että kalatie ei ole luvan mukaisessa kunnossa.

Tilaisuudessa todettiin, että kalatien väliseiniä on vuosien aikana vaurioitunut ja kaatunut, eikä se sellaisenaan toimi alkuperäisessä tarkoituksessaan. Käytiin keskustelua myös ovatko kalaportaat toimineet oikein alkuperäisessäkään muodossaan ja pohdintaan jäi kannattaako korjata kolmekymmentä vuotta vanhaa kalatietä, joka on suunniteltu 90-luvun tiedoilla.

Vaihtoehtona esitettiin myös sitä, että nykyinen kalatie poistettaisiin ja korvattaisiin uudella luonnonmukaisella kalatiellä. Sitowise Oy:n konsultin kanta muistion mukaan on, että toimiva kalatie Hourunkosken pohjoishaaraan pitää suunnitella vaellussiialle sopivaksi, joka on haasteellista. Vaatii noin 2 % nousukulman kalatieltä ja kalatien on oltava mielellään mahdollisimman luonnonmukainen. Tietävästi ainut toimiva ratkaisu vaellussiialle on tällä hetkellä Eurajoen Pappilankosken kalatie. (Muistio tilaisuudesta on oheismateriaalina).

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on pyytänyt liitteenä kirjeellään 26.2.2025 selvitystä Hourunkosken kalatien kunnosta sekä kunnossapidosta.

ELY-keskus huomauttaa Pyhäjoen kuntaa vesilupapäätöksen nro 49/93/2 lupaehdon 1 rikkomuksesta sekä pyytää Pyhäjoen kunnalta kirjallista selvitystä kalatien kunnosta sekä kunnossapidosta. Selvitys tulee toimittaa ELY-keskuksen kirjaamoon 30.4.2025

Selvityksessä tulee esittää mm. seuraavat asiat:

- miksi kalatien kunnossapito on laiminlyöty
- kuinka pitkään kalatien väliseiniä on ollut kaatuneena ja arvio sen vaikutuksesta kalankulkuun / kalatien toimivuuteen
- tiedot kalatien kunnosta, mukaan lukien mahdolliset tiedot kalatielle toteutetuista kuntotarkastuksista sekä valokuvat rakenteesta

Selvitys:

Tarkastustoiminta:

- kalatien tarkastusta ei ole tehty säännönmukaisesti
- kalastajilta ole tullut tietoa kalatien kunnosta tai rikkoutumisesta
- kalatien tarkastus on haasteellista ja edellyttää todella matalan veden tason
- kalatien omistus- ja hallintasuhteet ovat olleet epäselviä, eikä näihin ole kunnassa osattu kiinnittää huomioita etenkin, kun kolmenkymmen vuoden kuluessa tieto ei ole siirtynyt jälkipolville
- vesialueen on omistanut Raahen kaupunki, omistus on siirtynyt Pyhäjoen kunnalle vasta pari vuotta sitten
- vaurioituminen johtuu ilmeisesti keväisen jäiden lähdön vaikutuksesta eikä normaalista veden virtauksesta

Rikkoontumisen ajankohta ja vaikutukset

- ajankohdasta ei ole varmaa tietoa, voi olla useampien vuosien aikana tapahtunut
- mm. vuoden 2013 iso jäätulva aiheutti vahinkoja koskialueen rannoilla asti.
- vaurioilla todennäköisesti on vaikutusta kalannousuun tietyillä vedenkorkeuksilla

- asiasta ei ole kuitenkaan saatu kalastajilta informaatiota

Tiedot kalatien kunnosta

- tammikuussa 2025 pidetyssä tilaisuudessa oli esillä [Youtube - video](#) (2019) kalaportaista
- raportoituja kuntotarkastuksia ei ole toistaiseksi tehty

Pyhäjoen kunta toteaa, että kalatien kuntotarkastus tullaan tekemään tänä vuonna touko-kesäkuun aikana ja kuitenkin ennen syksyä mahdollisimman matalan veden aikana. Kuntotarkastuksen pohjalta laaditaan suunnitelma jatkotoimenpiteistä.

Ehdotus:

Tekninen lautakunta päättää toimittaa valvovalle viranomaiselle selvityksen selostusosan mukaisesti.

Päätös:

Lautakunta hyväksyi ehdotuksen.

Merkittiin, että ympäristösihteeri Vesa Ojanperä oli paikalla kokouksessa tämän pykälän esittelyn ajan.

Tiedoksi: kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi
Vesa Ojanperä
teemu.sauvula@pyhajoenvesistory.fi

Muutoksenhaku: Ei muutoksenhakua

ELY-keskus on 27.10.2025 lähettämällään sähköpostilla tiedustellut mikä on kalatien kuntokartoituksen tilanne ja onko sitä tehty.

Tarkoitus oli paikan päällä tarkistaa ja kuvata kalaportaat alkukesän vähän veden aikana, mutta lyhyitä jaksoja lukuun ottamatta Pyhäjoen virtaamat olivat korkealla. Elokuussa virtaama laski riittävän alas ja portaiden kuvaus dronella onnistui.

Alaosassa neljä porrasta olivat paikoillaan samoin kuin viereisen uoman pohjapato.

Yläosan kahdestatoista portaasta neljä on vaurioitunut joko osittain tai kokonaan.

Pyhäjoen kunnan talousarvion investointiosassa on varattu määrärahat kalaportaiden kunnostussuunnitteluun vuodelle 2026 ja kunnostukselle vuodelle 2027. Suunnittelu vaatii paikan päällä tehtävät mittaukset ja ankkurointipaikkojen tarkistukset.

Ehdotus:

Tekninen lautakunta päättää lähettää vastauksensa ELY-keskukselle selostusosan mukaisesti.

Päätös:

Lautakunta hyväksyi ehdotuksen. _____

Muutoksenhaku Ei muutoksenhakua, valmistelu

Tiedoksi kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi
teemu.sauvula@pyhajoenvesistory.fi
kiinteistöpäällikkö